

"Službene novine FBiH", broj: 01/12

FEDERALNO MINISTARSTVO OKOLIŠA I TURIZMA

Na osnovu člana 27. stav 2. Zakona o zaštiti zraka ("Službene novine Federacije BiH", br. 33/03 i 4/10), federalni ministar okoliša i turizma donosi

PRAVILNIK

O NAČINU VRŠENJA MONITORINGA KVALITETA ZRAKA I DEFINIRANJU VRSTA ZAGAĐUJUĆIH MATERIJA, GRANIČNIH VRIJEDNOSTI I DRUGIH STANDARDA KVALITETA ZRAKA

Predmet uređivanja

Član 1.

Ovim pravilnikom utvrđuje se način vršenja monitoringa kvaliteta zraka i definiranje vrste zagađujućih materija, graničnih vrijednosti i drugih standarda kvaliteta zraka.

Član 2.

Monitoring kvaliteta zraka obuhvata:

- 1) kriterije za određivanje minimalnog broja mjernih mjesta i lokacija za uzimanje uzoraka u slučaju fiksnih mjerenja i u slučaju kada su fiksna mjerenja dopunjena indikativnim mjerenjima ili postupcima modeliranja, a sve u zavisnosti od namjene površine, sadržaja i kapaciteta;
- 2) metodologiju mjerenja i ocjenjivanja kvaliteta zraka (referentne metode mjerenja i kriteriji za ocjenjivanje koncentracija);
- 3) zahtjeve u pogledu podataka koji se koriste za ocjenjivanje kvaliteta zraka;
- 4) način obezbjeđenja kvaliteta podataka za ocjenjivanje kvaliteta zraka (prema zahtjevu standarda BAS ISO/IEC 17025);
- 5) obim i sadržaj informacija o ocjenjivanju kvaliteta zraka.

Član 3.

Zahtjevi kvaliteta zraka su:

- 1) granične vrijednosti zagađujućih materija u zraku;
- 2) gornje i donje granice ocjenjivanja zagađujućih materija u zraku;
- 3) granice tolerancije i tolerantne vrijednosti;
- 4) koncentracije opasne po zdravlje ljudi i koncentracije o kojima se izvještava javnost (pragovi upozorenja i prag uzbune);
- 5) kritični nivoi zagađujućih materija u zraku;
- 6) ciljne vrijednosti, nacionalni i dugoročni ciljevi zagađujućih materija u zraku;
- 7) rokovi za postizanje graničnih i/ili ciljnih vrijednosti, u slučajevima kada su one prekoračene.

Vrijednosti iz stava 1. ovog člana se utvrđuju za pojedina područja pri izradi prostornih i urbanističkih planova, izrade programa toplifikacije i prometa, mogućeg unošenja zagađujućih materija u prostor, izbora lokacije izvora zagađivanja i određivanje parametara ispusta (dimnjaka), a da prirodni sadržaji (ljudi, biljke i životinje) i izgrađena dobra ne budu ugroženi djelovanjem zagađujućih materija, kao i kod poduzimanja sanacionih mjera čiji je cilj zaštita zdravlja ljudi, ekosistema i izgrađenih sadržaja od djelovanja zagađujućih materija u ambijentalnom zraku.

Značenje izraza

Član 4.

Pojedini izrazi, upotrijebljeni u ovom pravilniku, imaju sljedeće značenje:

- 1) "kvalitet zraka" - znači koncentraciju zagađujuće materije u zraku ili njeno taloženje na površinu u toku određenog perioda;
- 2) "mjerenje" - je skup postupaka kojima se određuje vrijednost neke veličine;
- 3) "period mjerenja" - je vremenski razmak između prvog i posljednjeg mjerenja;
- 4) "mjerni postupak" - je skup postupaka, opisanih prema vrsti, koji se upotrebljavaju za vršenje pojedinih mjerenja u skladu sa određenom metodom;
- 5) "mreža" - je skup dvije ili više mjernih stanica i/ili mjernih mjesta za monitoring kvaliteta zraka;
- 6) "stanica" - je stacionaran i/ili mobilni objekat opremljen za mjerenje/uzimanje uzoraka, obradu i prenos podataka i za zapažanje pojava značajnih za monitoring kvaliteta zraka;
- 7) "etaloniranje" - je skup postupaka kojima se, u određenim uslovima, uspostavlja odnos između vrijednosti veličina koje pokazuje mjerilo ili mjerni sistem, ili vrijednosti koje predstavlja materijalizovana mjera ili referentni materijal, i odgovarajućih vrijednosti ostvarenih etalonima;
- 8) "procjena" - označava svaku prihvatljivu metodu koja se koristi za mjerenje, izračunavanje, predviđanje ili procjenjivanje nivoa;

"Službene novine FBiH", broj: 01/12

- 9) "granična vrijednost" - označava nivo određen na osnovu naučnog znanja s ciljem izbjegavanja, sprečavanja ili smanjivanja štetnih uticaja na ljudsko zdravlje i/ili okoliš u cjelini, ovaj nivo se mora dostići u određenom periodu i kasnije ne smije biti prekoračen;
- 10) "ciljna vrijednost" - označava nivo određenu s ciljem izbjegavanja više dugotrajnih štetnih uticaja na ljudsko zdravlje i/ili okoliš u cjelini; ovaj nivo se mora dostići u određenom periodu gdje je to moguće;
- 11) "planovi za kvalitet zraka" - označavaju planove u kojima su utvrđene mjere za dostizanje graničnih i ciljnih vrijednosti;
- 12) "zona ili područje" - znači jedan od razgraničenih dijelova teritorije Federacije BiH, od ostalih takvih dijelova, koji predstavljaju funkcionalnu cjelinu s obzirom na praćenje, zaštitu i poboljšanja kvalitete zraka, te upravljanje kvalitetom zraka;
- 13) "aglomeracija ili naseljeno područje" - označava područje s više od 250000 stanovnika, ili područje s manje od 250000 stanovnika, ali je zbog gustine naseljenosti po km² opravdana potreba za ocjenjivanjem i upravljanjem kvalitetom zraka;
- 14) "prosječni indikator izloženosti" - je prosječan nivo određen na bazi mjerenja na osnovnim urbanim lokacijama na teritoriji Federacije BiH i koji odražava izloženost stanovništva, a koristi se za proračun nacionalnog cilja za smanjenje izloženosti i obaveza po osnovu izloženosti određenoj koncentraciji;
- 15) "dugoročni cilj" - je nivo koji treba postići tokom određenog dužeg perioda, radi otklanjanja mogućnosti nastupanja štetnih posljedica po zdravlje ljudi i/ili okoliš u cjelini, osim u slučajevima kada to nije moguće ostvariti kroz proporcionalno ekonomične mjere;
- 16) "prag uzbune" - znači nivo iznad kojeg postoji rizik po ljudsko zdravlje prilikom kratkog izlaganja i na kojem će biti preduzeti direktni koraci;
- 17) "prag upozorenja" - znači nivo iznad koga postoji rizik po ljudsko zdravlje usljed kratkog izlaganja za izuzetno osjetljive dijelove stanovništva i o kome je potrebno dati najnovije informacije.
- 18) "kritični nivo" - je nivo utvrđen na osnovu naučnih saznanja iznad kojeg mogu nastupiti direktni štetni uticaji na pojedine receptore, kao što su vegetacija i prirodni ekosistemi ali ne na ljude;
- 19) "PM₁₀" - je frakcija lebdećih čestica (particulate matter) koja prolazi kroz ulaz uzorkivača sa 50% uspješnosti u odstranjivanju čestica aerodinamičkog dijametra 10 um prema referentnoj metodi za uzimanje uzoraka propisanoj standardom BAS EN 12341;
- 20) "PM_{2,5}" - je frakcija lebdećih čestica (particulate matter) koja prolazi kroz ulaz uzorkivača sa 50% uspješnosti u odstranjivanju čestica aerodinamičkog dijametra 2,5um prema referentnoj metodi za uzimanje uzoraka propisana standardom BAS EN 14907;
- 21) "azotni oksidi" - su zbir zapreminskih udjela azot monoksida i azot dioksida izraženih u jedinicama masene koncentracije azot-dioksida (NO₂) u mikrogramima po kubnom metru (ug/m³);
- 22) "kriteriji za postizanje kvaliteta podataka" - utvrđuju se radi postizanja zadovoljavajućeg nivoa kvaliteta podataka i obuhvataju stepen nepouzdanosti metoda ocjenjivanja, minimalnu vremensku pokrivenost i minimalni broj prikupljenih podataka;
- 23) "fiksna mjerenja" - su mjerenja koja se vrše na fiksnim mjernim mjestima, neprekidno ili povremenim uzorkovanjem, da bi se odredili nivoi zagađenosti zraka u skladu sa kriterijima za postizanje kvaliteta podataka;
- 24) "indikativna mjerenja" - su mjerenja koja podliježu blažim kriterijumima za postizanje kvaliteta podataka od kriterija propisanih za fiksna mjerenja;
- 25) "ukupni taložni prah" - je ukupna masa zagađujućih materija, koje se iz atmosfere talože na površine (npr. tlo, vegetaciju, vodu, objekte, itd.) na određenom području u određenom vremenu;
- 26) "arsen, olovo, kadmijum, nikal i benzo(a)piren" - je ukupan sadržaj ovih elemenata i jedinjenja u PM₁₀ frakciji;
- 27) "policiklični aromatski ugljikovodici (Polycyclic Aromatic Hydrocarbons PAH)" - su organska jedinjenja, koja čine najmanje dva spojena aromatska prstena, sačinjena isključivo od ugljika i vodonika;
- 28) "prekursori ozona" - su supstance koje doprinose stvaranju prizemnog ozona;
- 29) "isparljiva organska jedinjenja (Volatile Organic Compounds - VOC)" - su organska jedinjenja iz antropogenih i biogenih izvora, osim metana, koji na sunčevoj svjetlosti, reakcijom sa azotnim oksidima mogu stvarati fotohemijske oksidante;
- 30) "ukupna gasovita živa" - označava pare elementarne žive (Hg) i reaktivnu živu, odnosno vrste žive rastvorljive u vodi sa dovoljno visokim pritiskom pare da mogu postojati u gasovitom stanju;
- 31) "granica tolerancije" znači postotak dozvoljenog prekoračenja granične vrijednosti pod propisanim uslovima;
- 32) "tolerantna vrijednost" - znači graničnu vrijednost uvećanu za granicu tolerancije;
- 33) "EMEP (European Monitoring and Evaluation Programme)" - je Program saradnje za praćenje i procjenu prekograničnog prenosa zagađujućih materija u zraku na velikim udaljenostima u Evropi;
- 34) "gornja granica ocjenjivanja" - znači propisani nivo kvaliteta zraka (zagađenosti) ispod koje se ocjenjivanje može vršiti kombinacijom mjerenja i metode procjene na osnovu standardiziranih matematičkih modela i/ili drugih mjerodavnih metoda procjene;

"Službene novine FBiH", broj: 01/12

- 35) "donja granica ocjenjivanja" - znači propisani nivo kvaliteta zraka (zagađenosti) ispod koje se ocjenjivanje može vršiti samo pomoću metoda procjene na osnovu standardiziranih matematičkih modela i/ili drugih metoda procjene;
- 36) "ukupne suspendovane čestice (total suspended particles-TSP)" - jesu čestice ili aerosoli koje predstavljaju kompleksnu smjesu organskih i neorganskih susptanci (ugljkovodonika, metalnih oksida, kancerogena i dr.) i koje su prečnika manjeg od 100 um;
- 37) "ukupne taložne materije - UTM" - jesu čestice prečnika većeg od 10um koje se uslijed sopstvene težine prenose iz zraka na razne površine (zemljište, vegetacija, voda, građevine i dr.);
- 38) "maksimalno dozvoljena koncentracija" - je maksimalna koncentracija zagađujuće materije u zraku koja se ne smije prekoračiti u cilju izbjegavanja ozbiljnih kratkoročnih posljedica po ekosisteme i zdravlje ljudi;
- 39) "čađ" - je masena koncentracija suspendiranih čestica ekvivalentna smanjenju refleksije filter papira zbog skupljanja crnih čestica i mjeri se samo u aglomeracijama gdje prevladavaju crne čestice;
- 40) "nacionalni cilj" - za smanjenje izloženosti je postotak smanjenja prosječne izloženosti stanovništva u Federaciji Bosne i Hercegovine ustanovljen za referentnu godinu, sa ciljem smanjenja štetnih efekata po zdravlje ljudi, koji će se ukoliko je moguće dostići u određenom periodu.

Uslovi monitoringa i prikupljanja podataka

Član 5.

Za potrebe monitoringa kvaliteta zraka i prikupljanja podataka u Federaciji Bosne i Hercegovine, Federalni hidrometeorološki zavod i nadležni organi kantona i jedinice lokalne samouprave osiguravaju:

- 1) mjerne stanice i/ili mjerna mjesta za fiksna mjerenja u federalnoj i lokalnim mrežama;
- 2) kontinuirano i/ili povremeno mjerenje/uzimanje uzoraka zagađujućih materija na fiksnim lokacijama;
- 3) povremeno mjerenje/uzimanje uzoraka zagađujućih materija na mjernim mjestima koja nisu obuhvaćena mrežom monitoringa kvaliteta zraka;
- 4) prenos, obradu, provjeru validnosti i analizu rezultata dobivenih mjerenjem i/ili uzimanjem uzoraka i analizom;
- 5) provjeru kvaliteta mjernih postupaka;
- 6) održavanje mjernih mjesta, mjernih instrumenata sa pratećom opremom i opreme za prijem i prijenos podataka, u cilju osiguranja zahtjeva kvaliteta podataka koji se koriste za ocjenjivanje kvaliteta zraka.

Obaveze nadležnih organa

Član 6.

Svi nadležni organi u skladu sa Zakonom o zaštiti zraka ("Službene novine Federacije BiH", br. 33/03 i 04/10) obavezni su pri uspostavi i funkcioniranju mreže mjernih stanica i/ili mjernih mjesta za fiksna mjerenja:

- 1) odrediti fiksne makrolokacije;
- 2) odrediti fiksne mikrolokacije;
- 3) pripremiti i osigurati fiksne lokacije;
- 4) osigurati odgovarajuće tehničke uslove za mjerenje i/ili uzimanje uzoraka zagađujućih materija na fiksnim lokacijama, uključujući postavljanje odgovarajućeg objekta za smještaj mjernih uređaja, zaštitu od atmosferskog električnog pražnjenja, priključak za struju, stabilni napon električne energije, telekomunikacijske veze, sistem za hlađenje/grijanje, uspostavljanje sistema za zaštitu uređaja;
- 5) opremiti mjerna mjesta za fiksno mjerenje opremom za sakupljanje, skladištenje, obradu i prenos podataka;
- 6) održavati mjerna mjesta, mjerne instrumente i opremu za praćenje i prenos podataka na način kojim će se osigurati njihova projektirana funkcionalnost.

Odredbe ovog člana primjenjuju se i na uspostavljanje mjernih mjesta iz člana 5. tačke 3. ovog pravilnika.

Metode praćenja kvaliteta zraka

Član 7.

Kvalitet zraka prati se mjerenjem koncentracija za sumpor dioksid, azot dioksid i okside azota, suspendirane čestice (PM10, PM2.5), olovo, benzen, ugljen monoksid, prizemni ozon, arsen, kadmijum, živu, nikal i benzo (a) piren u zraku instrumentima za automatsko mjerenje i/ili uzimanjem uzoraka i njihovom analizom.

Postupak uzimanja uzoraka obuhvata pripremu, uzimanje, čuvanje i transport uzoraka do ovlaštene laboratorije koja je akreditirana po ISO 17025 ili koja radi na principima ISO 17025 do zvanične akreditacije.

"Službene novine FBiH", broj: 01/12

Postupak specifičnih analiza uzoraka zraka obuhvata laboratorijsku provjeru uzoraka zraka, odnosno njihovu hemijsko - fizičku analizu.

Rezultati mjerenja koncentracija zagađujućih materija upoređuju se sa propisanim graničnim, tolerantnim i ciljnim vrijednostima zagađujućih materija u zraku u cilju utvrđivanja nivoa zagađenosti zraka.

Nadležni organi mogu odlučiti da prate i koncentracije alergogenog polena i drugih zagađujućih materija (npr. HCl, HF, H₂S, NH₃, itd.), osim zagađujućih materija iz stava 1. ovog člana.

Određivanje minimalnog broja mjernih mjesta i lokacija za uzimanje uzoraka

Član 8.

Određivanje minimalnog broja mjernih mjesta i lokacija za uzimanje uzoraka u svrhu mjerenja koncentracija sumpor dioksida, azot dioksida i oksida azota, suspendiranih čestica (PM₁₀, PM_{2.5}), olova, benzena i ugljen monoksida u zraku vrši se u skladu sa Prilogom I, koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni dio.

Određivanje minimalnog broja mjernih mjesta i lokacija za uzimanje uzoraka u svrhu mjerenja koncentracija i brzine taloženja arsena, kadmija, žive, nikla, policikličnih aromatičnih ugljikovodika (PAH) i benzo (a) pirena u zraku obavlja se u skladu sa Prilogom II - Minimalni broj mjernih mjesta i lokacija za uzimanje uzoraka u svrhu mjerenja koncentracija i brzine taloženja arsena, kadmija, žive u gasovitom stanju, nikla, policikličnih aromatičnih ugljikovodika (PAH) i benzo (a) pirena u zraku, koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni dio.

Kriteriji za klasifikaciju i određivanje minimalnog broja mjernih mjesta i lokacija za uzimanje uzoraka u svrhu mjerenja koncentracija prizemnog ozona i kriteriji za određivanje minimalnog broja mjernih mjesta, lokacija i mjerenja koncentracija materija prekursora prizemnog ozona dati su u Prilogu III, koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni dio.

Broj mjernih mjesta i lokacija za uzimanje uzoraka u cilju određivanja koncentracija alergogenog polena određuje se tako da jedno mjerno mjesto i lokacija reprezentiraju područje od oko 2.500 km² ili manje u ovisnosti od specifičnosti područja.

Monitoring kvaliteta zraka na osnovnim ruralnim lokacijama

Član 9.

Monitoring kvaliteta zraka vrši se i na osnovnim ruralnim lokacijama izvan neposrednog uticaja značajnih izvora zagađenja zraka da bi se, kao minimum, osigurala informacije o ukupnoj masenoj koncentraciji i hemijskom sastavu suspendiranih čestica (PM_{2.5}) na bazi godišnjeg prosjeka.

Ciljevi mjerenja, lista parametara koji se mjere, kao i kriteriji za određivanje mjernih mjesta i lokacija za uzimanje uzoraka dati su u Prilogu IV - Ciljevi mjerenja, lista parametara koji se mjere i kriteriji za određivanje mjernih mjesta i lokacija na osnovnim ruralnim lokacijama, neovisno od koncentracija zagađujućih materija, koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni dio.

Referentne metode mjerenja za ocjenjivanje kvalitete zraka

Član 10.

Za mjerenje koncentracija sumpor dioksida, azot dioksida i oksida azota, suspendovanih čestica (PM₁₀, PM_{2.5}), olova, benzena, ugljen monoksida i prizemnog ozona u zraku primjenjuju se referentne metode i druge metode iz Priloga V -Referentne metode mjerenja koncentracija sumpor dioksida, azot dioksida i oksida azota, suspendovanih čestica (PM₁₀, PM_{2.5}), olova, benzena, ugljen monoksida i prizemnog ozona, koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni dio.

Za mjerenje koncentracija arsena, kadmija, žive, nikla i polici-kličnih aromatskih ugljikovodika (PAH) u zraku u cilju ocjenjivanja kvaliteta zraka primjenjuju se referentne metode i druge metode iz Priloga VI - Referentne metode za ocjenjivanje koncentracija u zraku i brzine taloženja arsena, kadmija, žive u plinovitom stanju, nikla i policikličnih aromatskih ugljikovodika (PAH), koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni dio.

Za mjerenje koncentracija zagađujućih materija iz člana 7. stav 5. ovog pravilnika primjenjuju se metode koje su propisane odgovarajućim bosansko-hercegovačkim standardima navedenim u prilogima ovog pravilnika, a ukoliko takvih standarda nema, primjenjuju se odgovarajući međunarodni i evropski standardi.

Mjerenja iz st. 1. i 2. ovog člana vrše se u cilju ocjenjivanja kvalitete zraka.

Kriteriji za ocjenjivanje

Član 11.

Ocjenjivanje kvalitete zraka u zonama i aglomeracijama vrši se primjenom kriterija za ocjenjivanje koncentracija sumpor dioksida, azot dioksida i oksida azota, suspendiranih čestica (PM₁₀, PM_{2.5}), olova, benzena, ugljen monoksida, arsena, kadmija, nikla i benzo (a) pirena u zraku, u skladu s Prilogom VII - Kriteriji za ocjenjivanje koncentracija sumpor dioksida, azot dioksida i oksida azota, suspendiranih čestica (PM₁₀, PM_{2.5}), olova, benzena, ugljen monoksida u zraku u zonama i aglomeracijama, koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni dio.

Ocjenjivanje kvalitete zraka u zonama i aglomeracijama vrši se primjenom kriterija za ocjenjivanje koncentracija arsena, kadmija, nikla i benzi(a) pirena u zraku, u Prilogu VIII - Kriteriji za ocjenjivanje koncentracija arsena, kadmija, nikla i benzo(a)pirena u zraku u zonama i aglomeracijama, koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni dio.

Zahtjevi u pogledu kvalitete podataka koji se koriste za ocjenjivanje kvaliteta zraka

Član 12.

Zahtjevi u pogledu kvalitete podataka koji se koriste za ocjenjivanje kvaliteta zraka s obzirom na traženu tačnost metode mjerenja, minimalnu raspoloživost podataka, mjernu nesigurnost u pogledu postupka modeliranja, utvrđuju se u skladu s Prilogom IX - Zahtjevi u pogledu kvalitete podataka za ocjenjivanje kvalitete zraka, koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čine njegov sastavni dio.

Provjera kvaliteta mjerenja

Član 13.

Provjera kvaliteta mjerenja, način obrade i prikaza rezultata i ocjena njihove pouzdanosti i vjerodostojnosti, provodi se prema propisanim metodama mjerenja i zahtjevima standarda BAS ISO/IEC 17025.

Podešavanje i etaloniranje mjernih instrumenata obavlja se prema propisanim metodama mjerenja i zahtjevima standarda BAS ISO/IEC 17025. Uvjerenja o kalibraciji mjernih instrumenata izdana na temelju ispitivanja obavljenog u akreditovanoj laboratoriji čuvaju se u skladu sa zahtjevima standarda BAS ISO/IEC 17025.

Mjerila koja prema propisima kojima se uređuje oblast mjeriteljstva podliježu obavezi ispitivanja tipa i/ili ovjeravanja, ne podliježu obavezi kalibracije.

Ocjenjivanje kvaliteta zraka

Član 14.

Ocjenjivanje kvaliteta zraka, odnosno nivoa zagađujućih materija iz člana 7. stav 1. ovog pravilnika, vrši se na osnovu propisanih metoda mjerenja i zahtjeva standarda BAS ISO/IEC 17025 i propisanih numeričkih vrijednosti.

Rezultati mjerenja i/ili ocjenjivanja se porede sa graničnim i tolerantnim vrijednostima u skladu s ovim pravilnikom.

Kriteriji za provjeru validnosti prilikom prikupljanja podataka i izračunavanja statističkih parametara dati su u Prilog X Odjeljak A - Kriteriji za provjeru validnosti, granične vrijednosti, tolerantne vrijednosti i granica tolerancije za zaštitu zdravlja ljudi, koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni dio.

Granične i tolerantne vrijednosti i granice tolerancije

Član 15.

Granične i tolerantne vrijednosti i granice tolerancije za sumpor dioksid, azot dioksid, suspendovane čestice (PM₁₀ i PM_{2.5}), olovo, benzen i ugljenmonoksid, kao i granične vrijednosti za sulfate u PM₁₀, merkaptane, amonijak, fenole, hlorovodonik, gasovite fluoride utvrđene su u Prilogu X Odjeljak B ovog pravilnika.

U zonama i aglomeracijama u kojima je nivo zagađujućih materija iz člana 7. stav 1. ovog pravilnika, ispod graničnih vrijednosti utvrđenih u Prilogu X ovog pravilnika, potrebno je da se koncentracije zagađujućih materija zadrže na nivou ispod graničnih vrijednosti kako bi se očuvao najbolji kvalitet zraka u skladu s načelima održivog razvoja.

Za zagađujuće materije za koje nije propisana granica tolerancije, kao tolerantna vrijednost uzima se njihova granična vrijednost. Granične i tolerantne vrijednosti u smislu ove uredbe su osnova za:

- 1) ocjenjivanje kvalitete zraka;
- 2) podjelu zona i aglomeracija u kategorije na temelju nivoa zagađenja zraka;

"Službene novine FBiH", broj: 01/12

3) upravljanje kvalitetom zraka.

Granične vrijednosti nivoa zagađujućih materija u zraku propisane ovim pravilnikom ne mogu biti prekoračene kada se jednom postignu.

Za zagađujuće materije iz člana 7. stav 5. ovog pravilnika, za koje ovim pravilnikom nisu propisane granične vrijednosti, izmjerene koncentracije se mogu porediti sa graničnim vrijednostima propisanim u relevantnim dokumentima EU.

Gornje i donje granice ocjenjivanja

Član 16.

Gornje i donje granice ocjenjivanja za sumpor dioksid, azot-dioksid i azotne okside, suspendovane čestice (PM10 i PM2,5), olovo, benzen, ugljenmonoksid, benzo(a)piren, kadmijum, arsen i nikal, utvrđene su u Prilogu VII, koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni dio.

Utvrđivanje prekoračenja gornje i donje granice ocjenjivanja

Član 17.

U slučaju kada postoje dostupni podaci, prekoračenja gornje i donje granice ocjenjivanja zagađujućih materija iz člana 16. ovog pravilnika, utvrđuju se na osnovu koncentracija zagađujućih materija, izmjerenih tokom prethodnih pet godina. Smatra se da je granica ocjenjivanja prekoračena, ukoliko se prekoračenje dogodilo najmanje tokom tri od prethodnih pet godina.

Kritični nivoi za zaštitu vegetacije

Član 18.

Kritični nivoi sumpor dioksida i azotnih oksida za zaštitu vegetacije dati su u Prilogu XI - Kritični nivoi sumpor dioksida i azotnih oksida za zaštitu vegetacije, koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni dio.

Ciljne vrijednosti, nacionalni i dugoročni ciljevi

Član 19.

Ciljne vrijednosti za suspendirane čestice PM_{2,5}, prizemni ozon, arsen, kadmij, nikal i benzo (a) piren date su u Prilogu XII -Ciljne vrijednosti za suspendirane čestice PM_{2,5}, prizemni ozon, arsen, kadmij, nikal i benzo (a) piren, koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni dio.

Potrebno je poduzeti sve neophodne mjere kad je to moguće, kako bi se osiguralo da koncentracije zagađujućih materija iz stava 1. ovog člana u zraku ne prekorače ciljne vrijednosti.

Nacionalni cilj za smanjenje nivoa izloženosti suspendo-vanim česticama PM_{2,5} u cilju zaštite zdravlja ljudi dat je u tački 1. Priloga XIII - Nacionalni cilj za smanjenje izloženosti suspendovanim česticama PM_{2,5} i dugoročni ciljevi za prizemni ozon, koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni dio.

Radi ostvarenja nacionalnog cilja za smanjenje nivoa izloženosti suspendiranim česticama PM_{2,5} do roka predviđenog u tački 1. Priloga XIII ovog pravilnika, potrebno je poduzeti sve neophodne mjere kad je to moguće, za smanjenje izloženosti suspendiranim česticama PM_{2,5}.

Potrebno je poduzeti sve neophodne mjere kad je to moguće, kako bi se osiguralo ostvarivanje dugoročnih ciljeva za prizemni ozon datih u tački 3. Priloga XIII ovog pravilnika.

U zonama i aglomeracijama u kojima nivo prizemnog ozona u zraku prekoračuje dugoročne ciljeve, a niži je ili jednak ciljnim vrijednostima, potrebno je pripremiti i poduzeti sve moguće mjere za ostvarivanje dugoročnih ciljeva.

U zonama i aglomeracijama u kojima su ispunjeni dugoročni ciljevi za nivo prizemnog ozona, potrebno je održati taj nivo ispod dugoročnih ciljeva i uz pomoć odgovarajućih mjera očuvati najbolji kvalitet zraka u skladu sa održivim razvojem i visokim nivoom zaštite okoliša i zdravlja ljudi, dokle to dozvoljavaju faktori kao što su prekogranični prijenos prizemnog ozona i meteorološki uvjeti.

Pragovi upozorenja i prag uzbune

Član 20.

Koncentracije opasne po zdravlje ljudi za sumpor dioksid, azot dioksid i prizemni ozon u zraku date su Prilogu XIV -Pragovi upozorenja i uzbune, koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni dio.

U slučaju kada se prekorači koncentracija opasna za zdravlje ljudi data u Prilogu XIV potrebno je poduzeti neophodne korake u cilju obavještanja javnosti putem radija, televizije, novina ili interneta.

Obavještanje javnosti

Član 21.

Podaci o koncentracijama zagađujućih materija iz člana 7. stav 1. ovog pravilnika su dostupni javnosti i objavljuju se na web stranici Federalnog hidrometeorološkog zavoda, odnosno na web stranici nadležnog organa kantona i jedinice lokalne samouprave.

Nadležni organ je dužan da obavještava javnost o podacima iz stava 1. ovog člana kada dođe do prekoračenja tolerantne vrijednosti i putem drugih elektronskih ili pisanih medija.

Podaci iz stava 1. i 2. ovog člana moraju biti jasni, razumljivi i dostupni na zahtjev javnosti.

Obim i sadržaj informacija o ocjenjivanju kvaliteta zraka

Član 22.

Za svaku zonu i aglomeraciju, na bazi podataka dobivenih sa mjernih mjesta i lokacija za uzimanje uzoraka za fiksna mjerenja, nadležni organ priprema informaciju o ocjenjivanju kvaliteta zraka za svaku kalendarsku godinu.

Informacija o ocjenjivanju kvaliteta zraka sadrži podatke o:

- 1) pravnoj osobi koja vrši monitoring kvaliteta zraka;
- 2) mjernim mjestima i lokacijama za uzimanje uzoraka i šematski prikaz mjernih mjesta i lokacija za uzimanje uzoraka najvećih izvora zagađivanja;
- 3) vremenu i načinu uzimanja uzoraka;
- 4) korištenim metodama mjerenja i opremi za mjerenje;
- 5) osiguravanju kvalitete podataka prema zahtjevima standarda BAS ISO/IEC 17025;
- 6) ostalim podacima značajnim za osiguravanje kvalitete, poput osiguravanja kontinuiteta mjerenja, sudjelovanja u međulaboratorijskim usporedbama, odstupanja od propisane metodologije i razlozi za odstupanje;
- 7) ocjeni kvalitete zraka.

Za zone i aglomeracije u kojima se za ocjenjivanje kvalitete zraka koriste drugi izvori podataka, koji dopunjuju mjerenja ili su ti drugi izvori podataka jedini način ocjenjivanja, informacija o ocjenjivanju kvaliteta zraka sadrži sljedeće podatke:

- 1) opis izvršenog ocjenjivanja;
- 2) opis korištenih matematičkih modela i/ili drugih metoda procjene u skladu s opće prihvaćenom praksom u svijetu;
- 3) izvor podataka i informacija;
- 4) ocjena rezultata dobivenih primjenom matematičkih modela i/ili drugih metoda ocjenjivanja.

Informacija o ocjenjivanju kvaliteta zraka sadrži i kratku ocjenu prekoračenja graničnih vrijednosti i informacije o utjecaju na zdravlje ljudi i vegetaciju.

Informacija o ocjenjivanju kvaliteta zraka sadrži i grafičke priloge u mjerilu 1:50000 ili 1:25000 (zavisno od razmatranog područja) na kojima su označene pojedine zone i aglomeracije u kojima su prekoračene granične i/ili tolerantne vrijednosti i koncentracije opasne po zdravlje ljudi i kritični nivoi zagađujućih materija.

Informacija o ocjenjivanju kvaliteta zraka čuva se 10 godina.

Ocjena kvalitete zraka

Član 23.

Ocjena kvalitete zraka iz člana 22. stava 2. tačka 7. ovog pravilnika sadrži podatke o:

- 1) nivou zagađenja kada je prekoračena tolerantna vrijednost, zonama i aglomeracijama gdje su te vrijednosti izmjerene i datumima i razdobljima trajanja;
- 2) nivou zagađenja kada je prekoračena granična vrijednost, zonama i aglomeracijama gdje su te vrijednosti izmjerene i datumima i razdobljima trajanja;
- 3) uzrocima prekoračenja tolerantne i/ili granične vrijednosti;
- 4) prekoračenju kritičnih nivoa, zonama i aglomeracijama gdje su te vrijednosti izmjerene i datumima i periodima trajanja;
- 5) zonama i aglomeracijama u kojima su vrijednosti zagađujućih materija ispod graničnih vrijednosti;
- 6) aritmetičkoj sredini, medijana, 98. percentilu, mjernoj nesigurnosti, minimalnoj vrijednosti, maksimalnoj vrijednosti, granici detekcije i granici kvantifikacije;
- 7) prosječnoj godišnjoj vrijednosti koncentracija prekursora prizemnog ozona;
- 8) metodama koje su primijenjene prilikom ocjenjivanja kvalitete zraka.

"Službene novine FBiH", broj: 01/12

Namjenska mjerenja

Član 24.

U zonama i aglomeracijama u okviru kojih su smješteni različiti izvori emisije zagađujućih materija, kao što su industrijska postrojenja čiji proizvodni procesi mogu uticati na nivo zagađenosti zraka, zdravlje ljudi i/ili vegetaciju, nadležni organi, u skladu sa članom 7. stav 5. ovog pravilnika mogu naložiti i mjerenje slijedećih zagađujućih materija u zraku:

- 1) gasovitih neorganskih materija (amonijak, hidrogen sulfid, hlorovodonik, hlor, fluorovodonik);
- 2) organskih materija (ugljen disulfid, stiren, toluen, formaldehid, 1,2 dihaloroetan, akrolein, tetrahloroetilen);
- 3) kancerogenih materija (akrilonitril, arsen, hrom šesterovalentni, nikl, vinil hlorid, azbest);
- 4) ukupne suspendovane čestice- TSP;
- 5) ukupne taložne materije- UTM;
- 6) čađ.

Granične i tolerantne vrijednosti za namjenska mjerenja za zagađujuće materije iz stava 1. ovog člana date su u Prilogu XV -Granične i tolerantne vrijednosti za namjenska mjerenja, koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni dio.

Za mjerenje koncentracija zagađujućih materija iz stava 1. ovog člana primjenjuju se metode koje su propisane odgovarajućim međunarodnim i evropskim standardima.

Važenje propisa

Član 25.

Stupanjem na snagu ovog pravilnika prestaje da važi Pravilnik o graničnim vrijednostima kvaliteta zraka ("Službene novine Federacije BiH", broj 12/05).

Stupanje na snagu

Član 26.

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Federacije BiH".

Broj 04-02-2464/10

26. decembra 2011. godine, Sarajevo Ministrica **Branka Đurić**,s.r.